

عاشورایی به رنگ هند

گفته می شود بیش از 20 درصد مسلمانان هند شیعه هستند. اما محرم فقط برای شیعیان نیست؛ نه تنها مسلمانان سنی، بلکه پیروان مذاهب دیگر غیر از اسلام هم احترام خاصی برای عاشورا قایل هستند و در مراسم هم شرکت می کنند.

جام جم آنلاین: گفته می شود بیش از 20 درصد مسلمانان هند شیعه هستند. اما محرم فقط برای شیعیان نیست؛ نه تنها مسلمانان سنی، بلکه پیروان مذاهب دیگر غیر از اسلام هم احترام خاصی برای عاشورا قایل هستند و در مراسم هم شرکت می کنند. راننده ریکشایی که به مقصد مسجد جامع دهلی کرایه کرده ام انگلیسی نمی داند. از آن هندی هایی است که اگر اسم ها را هم با لهجه ای متفاوت تلفظ کنی متوجه نمی شود.

به دهلی قدیم که نزدیک می شویم می خواهد بداند دقیقا کدام قسمت مسجد جامع می روم. نمی دانم کجا، فقط شنیده ام که مراسم عاشورا در این منطقه است. نگاهی به عکس خدایان هندو که گوشه های تلق جلوی موتورش گذاشته می اندازم و می گویم فستیوال، مراسم، مسلمان ها... چشم هایش برقی می زند و می گوید: «#171;حسین بابا؟»

اینجا یکی از بزرگترین مراسم عاشورای شهر برگزار می شود. چون بزرگترین مسجد پایتخت در آن واقع شده است. مثل بقیه جوامع اجتماعات مذهبی خاص در مناطق مشخصی سکونت دارند، در هند هم شهرهای مسلمان نشین یا محله های مسلمان نشین در شهرها متمایز هستند.

گفته می شود که بیش از 20 درصد مسلمانان هند شیعه هستند. اما محرم فقط برای شیعیان نیست؛ نه تنها مسلمانان سنی، بلکه پیروان مذاهب دیگر غیر از اسلام هم احترام خاصی برای عاشورا قایل هستند و در مراسم آن هم شرکت می کنند.

هر روز دهه اول محرم در هند به یکی از بزرگان اسلام تعلق دارد و بر اساس آن مراسم مربوط به هر روز برگزار می شود؛ حر، حضرت ابوالفضل، فرزندان حضرت زینب (س)، نام حضرت علی اکبر، حضرت قاسم، حضرت علی اصغر و حضرت ابا عبدالله الحسین هر یک روزی مخصوص به خود دارند.

مثلا روزی که به حضرت علی اصغر تعلق دارد نذری دادن شیر معمول است و گهواره هایی برای کودک شیرخوار امام حسین بر دست می برند که با پارچه های دستباف هندی و نوشته های دعا به زبان های اردو و هندی یا آیات قرآن پوشانده شده اند.

در محله های شیعه نشین مکان هایی برای عزاداری محرم ساخته می شود که به آنها «#171;امام باره» می گویند؛ جایی شبیه حسینه که نمونه هایی از آنها، همچون امام باره شهر «#171;لکنو»، مرکز ایالت اتارپرادش در فهرست میراث فرهنگی هند به ثبت رسیده است.

مساجد و تکایا نظافت شده، به در و دیوار محل پرچم های عزاداری نصب است. همه شواهد نشان از فراهم آوردن مقدمات از چندین روز قبل دارد. از فاصله ای مانده به مراسم اجازه ورود هیچ وسیله نقلیه ای داده نمی شود.

پلیس و نیروهای واکنش سریع منطقه را کاملاً تحت کنترل دارند. دسته های سفید پوش یا سیاه پوش جوانان از مراسم می آیند یا به سمت آن می روند. پاهایشان برهنه است. سنت پا برهنه رفتن به اماکن مقدس در میان همه هندی ها وجود دارد. حتی برخی هندوها وقتی به قصد معبد از خانه خارج می شوند، اصلاً پاپوشی به پا نمی کنند.

اینجا مردم سرهایشان را به نشانه به عزا نشستن گل آلود کرده اند، روی لباس های سفید رنگ خون و بر لباس های سیاه خاک نمایان است. پرچم یا پارچه های مزین به مناجات و آیات قرآن در دست دارند. کم کم صدای نوحه از دسته های عزاداری و بلندگوها بیشتر می شود.

نذری های آب، شربت، شیر، چای و غذاهایی که بیشتر کباب یا خورشت های هندی هستند هم میان عزاداران پخش می شود. اینجا با عزاداری های ایران فرق می کند. همه سرگشته اند. این را از سر و روی خون آلودشان به خوبی می توان فهمید.

نمی دانم این زنان و مردان کجا قمه ها را بر سرشان فرود آورده اند. حالا ظهر است و دیر به مراسم رسیده ام. اما شیارها خون روی صورت و باندهای روی سر گویای همه آنچه گذشته هستند.

در میانه دسته های عزاداری، دیگر روی خون راه می روی. اینجا علاوه بر زنجیرزنی، سنتی به نام تیغ زنی هم وجود دارد. به سر زنجیرهای عزاداری تیغ بسته اند و کودک و بزرگسال بی مهابا آن را به بدن های برهنه یا لباس های پاره شان می کشند.

زنان اما گوشه ای به تماشا ایستاده اند و با پاهای برهنه شان زمین خونین عاشورایی را لمس می کنند و زیر لب دعا می خوانند. خودروهای حامل آب و شربت نذری ها را به میان دسته ها برده اند. چون آب را، هم باید خورد و هم با آن بدن های خونین را شست.

شربت هم برای آنها که از حال می روند و آمبولانس برای مواقعی که خونریزی ها بحرانی می شود. هیچ کس شکایتی نسبت به آسیب هایی که عزاداران به خود می رسانند ندارد. پلیس ناظر بی طرف این ماجراست و در برابر کارت خبرنگاری به سرعت مناطقی که اشراف بهتری به مراسم دارند را برای عکاسی باز می کند.

احتمالاً این نیروها تنها برای پیشگیری از خرابکاری هایی همچون بمبگذاری که وقوع آن در مناطق شلوغ هند محتمل است به مراسم نظارت دارند.

صحنه هایی آشنا در میان جمعیت عزاداران دیده می شوند؛ کودکانی که لباس علی اصغر پوشیده اند، گهواره های خونین، خیمه ها و ذوالجناح.... به طور کلی اسب حضور خاصی در مراسم مختلف هندی ها دارد. به طوری که هنوز دامادها سوار بر اسب به مراسم عروسی آورده می شوند و در شهرها به راحتی می توان اسب های تزئین شده برای مراسم مختلف را دید.

اینجا هم اسب هایی در نقش ذوالجناح حاضرند و با صبوری جمعیت را تماشا می کنند که تا عصر عاشورا به عزاداری ادامه می دهند.

بعضی ها این روز را به یاد امام حسین (ع) و یارانش روزه می گیرند و غروب با صدای اذانی که در شهر می پیچد غذاهای نذری به دهان می گذارند. خودشان به این افطار فاقه شکنی می گویند.

در شام غریبان هند هم از شمع و نوحه های آرام خبری نیست؛ مراسمی است که در آرامشی بیشتر نسبت به روز عاشورا، و همراه با مرثیه خوانی و شرح آنچه در عاشورا گذشته برگزار می شود.

نه تنها در منطقه مسجد جامع دهلی، بلکه در محوطه پارلمان این شهر، محل های تجمع شهر و هر جا محله مسلمان نشینی هست سوگواری عاشورا برپاست. حتی در بعضی شهرها که تعداد مسلمانان یا شیعیان بسیار ناچیز است هم مراسمی برگزار می شود.

عاشورا در هند به احترام مسلمانان تعطیل عمومی است و شاید مراسم محرم یکی از معدود مناسبت های هند است که دلیل آن نه جشن و تولد، بلکه بزرگداشت و عزاداری است. اما هندی ها در همین یک عزاداری اسلامی که ملی شده هم برای نشان دادن همدردی شان سنگ تمام می گذارند.

غروب، با کفش هایی پر از شتک های خون از عاشورای هند بیرون می آیم، عاشورایی متفاوت که تا به حال ندیده بودم. عاشورایی به رنگ خون، عاشورایی به رنگ فرهنگ هند و عاشورایی بسیار تلخ در کشوری که شادی هایش هم بسیار شیرین است. هندی ها هم رنگ فرهنگ خود را به عاشورا زده اند، مثل ما و مثل دیگر مسلمانان دنیا.

مریم پاپی - خبرنگار جام جم آنلاین- دهلی